ECLI:LV:ADRJRIT:2019:1129.A420224719.6.S

Lieta Nr. A420224719
Lietas arhīva Nr. A42-02247-19/39

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Liepājā 2019. gada 29. novembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Kristīne Brokane,

piedaloties pieteicējam /pers. C/,
atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei /pers. D/,

atklātās tiesas sēdēs izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. C/ pieteikuma par Olaines cietuma administrācijas rīcības, ievietojot /pers. C/ soda izpildei Olaines cietuma speciālajā nodaļā, kura atrodas vienā ēkā ar Latvijas Cietumu slimnīcas Tuberkulozes nodaļu, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 7000 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2019. gada 28. martā Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) saņemts pieteicēja /pers. C/ 2019. gada 24. marta iesniegums, kurā pieteicējs sūdzējās par Olaines cietuma (turpmāk – cietums) administrācijas rīcību, ievietojot pieteicēju soda iziešanai speciālajā nodaļā, kas atrodas vienā ēkā ar Latvijas Cietumu slimnīcas (turpmāk – slimnīca) Tuberkulozes nodaļu (turpmāk – Tuberkulozes nodaļa), par ko lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 7000 *euro* (*lietas 44.-47. lapa*).

Ar Pārvaldes priekšnieka 2019. gada 23. aprīļa lēmumu Nr. 1.8-Š/1163 „Par iesnieguma izskatīšanu" (turpmāk – Lēmums) nolemts cietuma administrācijas rīcību atzīt par tiesisku un atteikt atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu (*lietas 41.-43. lapa*).

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Ambulatorā korpusa 1. stāvā atrodas tostarp cietuma speciālā nodaļa, kur ievietots pieteicējs, savukārt 2. stāvā atrodas Tuberkulozes nodaļa, bet uz korpusa jumta izvietoti pastaigu laukumi. Nodaļas ir izvietotas atsevišķos stāvos un ieslodzītajiem ir nodrošinātas atsevišķas koplietošanas telpas (gaiteņi, kāpnes, dušas telpas), kā arī ieslodzītie pārvietojas pa atsevišķām kāpnēm. Vienīgās koplietošanas telpas ir ēkas ieeja, kas ir aprīkota ar UV lampu, lai nodrošinātu aizsardzību pret tuberkulozi izraisošajām baktērijām, turklāt ēkas ieeja tiek regulāri dezinficēta, kā arī pastaigu laukumos esošais gaitenis, kas atrodas uz ēkas jumta svaigā gaisā un pastāvīgā vēdināšanā. Ņemot vērā speciālajā nodaļā ievietoto personu procesuālo aizsardzību, nav pieļaujama situācija, ka gaitenī vienlaikus varētu atrasties gan Tuberkulozes nodaļā, gan speciālajā nodaļā ievietotie ieslodzītie. Bacilārie Tuberkulozes nodaļas ieslodzītie, kuri var inficēt citus cilvēkus tikai gadījumā, ja ilgstoši kopā atrodas nevēdinātā telpā, tiek izolēti no pārējiem tuberkulozes pacientiem. Tuberkulozes pacientiem ir atsevišķi pastaigu laukumi, no kuriem notekūdeņi nonāk attīrīšanas iekārtās un tikai pēc tam kopējā kanalizācijā. Pastaigu laukumi tiek uzkopti katru dienu pēc pulksten 16.00.

[1.2] Arī Tuberkulozes nodaļas palātu uzkopšana notiek katru dienu. Bacilāro pacientu palātās to pastaigu laikā tiek ievietotas pārvietojamās baktericīdās lampas, kas dezinficē palātu un aprīkojumu, savukārt pirms jaunu pacientu ievietošanas palātu dezinfekcija tiek veikta ar dezinfekcijas līdzekļiem. Tāpat katru dienu apkopējs uzkopj Tuberkulozes nodaļas koplietošanas telpas, bet vienu reizi nedēļā pēc gultas veļas maiņas koplietošanas telpā tiek izsmidzināts dezinficējošs šķīdums. Tuberkulozes nodaļas gaitenis un kāpņu telpa ir aprīkota ar deviņām slēgta tipa baktericīdām lampām, kas darbojas 24 stundas diennaktī. Tuberkulozes nodaļai un speciālajai nodaļai ir atsevišķas ventilācijas sistēmas. Lai Ambulatorajā korpusā ievērotu sanitāros, higiēnas un pretepidemioloģiskos pasākumus, telpu uzkopšanai tiek nodrošināts atsevišķs (marķēts) uzkopšanas inventārs un materiāli.

[1.3] Gultas veļas mazgāšanu nodrošina SIA „Sadzīves pakalpojumi". Tuberkulozes nodaļai paredzētā gultas veļa ir marķēta un atsevišķi tiek nodota ķīmiskajā tīrītavā slēgtos maisos. Arī ieslodzīto virsdrēbju mazgāšana notiek atsevišķi tam paredzētā marķētā veļas mašīnā. Pēc katras ieslodzīto virsdrēbju mazgāšanas tiek veikta veļas mazgāšanas telpas dezinfekcija ar pārvietojamo ultravioleto lampu.

[1.4] Ieslodzītā profilaktiskā veselības pārbaude ietver krūšu kurvja rentgenoloģisko pārbaudi, kas pieteicējam veikta 2019. gada 5. aprīlī, patoloģiju nekonstatējot. Pēdējo trīs gadu laikā cietumā nav reģistrēts arī neviens darbinieku saslimšanas gadījums ar aktīvo tuberkulozi. Inficēties ar tuberkulozi var ilgu laiku atrodoties nevedinātā telpā, kur uzturas vai iepriekš ir uzturējies bacilārais tuberkulozes slimnieks, kā arī no bacilāra tuberkulozes slimnieka pilienu veidā, ja netiek veikti nekādi aizsardzības pasākumi. Cietuma administrācija speciālajā nodaļā ir nodrošinājusi tādus apstākļus, lai ieslodzītie nenonāktu tiešā kontaktā ar Tuberkulozes nodaļas ieslodzītajiem. Līdz ar to nav pamata arī nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai.

[2] 2019. gada 27. maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kas pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Lēmumā norādītais, ka tuberkulozes slimnieku pastaigu laukumi ir speciāli aprīkoti, kā tie tiek uzkopti, neatbilst patiesībai. Pieteicējs nav redzējis uzkopšanai paredzēto inventāru. Pastaigu laukumā jau divus mēnešus atrodas mākslīgi radīta gružu kaudze.

[2.2] Uz pastaigu laukumu pa atsevišķām kāpnēm ieslodzītie tiek vesti tikai kopš šā gada februāra, kad tika pabeigts remonts. Turklāt bieži, ejot uz pastaigu, otrā stāva durvis uz Tuberkulozes nodaļu ir atvērtas. No 2018. gada 31. augusta līdz novembra beigām pastaigas bieži notika vienā laikā ar tuberkulozes slimniekiem, kas pastaigājās blakus pastaigas laukumā.

[2.3] Korpusā strādājošie dežuranti katru dienu apmeklē Tuberkulozes nodaļu, līdz ar to saskarsme ir neizbēgama. Tāpat ikdienā tuberkulozes slimnieki atrodas trīs metrus virs pieteicēja galvas, pa atvērtiem logiem spļaujot un metot izsmēķu galus.

[3] Pārvalde tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā minētajiem, kā arī papildus turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] 2018. gada oktobrī Ambulatorajā korpusā veikts kāpņu telpas remonts. Sākotnēji līdz 2018. gada 2. novembrim veikts kāpņu telpas, kas paredzēta speciālās nodaļas ieslodzīto pārvietošanai, remonts. Līdz ar to speciālās nodaļas ieslodzītie uz pastaigām tika vesti pa kāpnēm, kas aprīkotas ar slēgtā tipa baktericīdajām lampām (darbojas 24 stundas diennaktī). Ambulatorā korpusa 1. stāva gaiteņa remonts līdz speciālās nodaļas durvīm tika uzsākts 2018. gada 5. novembrī, bet otro kāpņu telpu remonts bija jāuzsāk 2018. gada 13. novembrī. Darbus uzsāka pakāpeniski, vispirms remontējot grafikā norādītās telpas, bet pēc tam kāpnes, lai pēc iespējas īsāku laika posmu Tuberkulozes nodaļas pacientu kustība būtu jānodrošina pa kāpnēm, kuras nav pastāvīgi aprīkotas ar slēgtajām baktericīdajām lampām. Šajā laikā (līdz 2018. gada 26. novembrim) speciālās nodaļas kāpņu telpas dezinfekcijai tika izmantotas pārnēsājamas baktericīdās lampas, ko pieteicējs neredzēja, jo tās nevar izmantot cilvēku klātbūtnē. Vienlaikus kāpņu telpās ir atverami logi, kas tika izmantoti telpas vedināšanai.

[3.2] Ambulatorā korpusa 3. stāvā ir 20 dabiski vēdināmi pastaigu laukumi. Divi laukumi (Nr. 1 un Nr. 9) ir aprīkoti ar sporta inventāru, tuberkulozes slimnieki tos neizmanto. Bacilāriem slimniekiem ir paredzēti speciāli pastaigu laukumi (Nr. 7, Nr. 8 un Nr. 10), kuros ir ierīkota lietus kanalizācija tādā veidā, ka notekūdens nenonāk uz zemes, bet attīrīšanas iekārtās, kuras ir izvietotas speciālā ēkā, nevis pastaigu laukumā, kā to iedomājies pieteicējs. Tuberkulozi izraisošās mikrobaktērijas izdala tikai bacilārie slimnieki, bet pārējie slimnieki var apmeklēt jebkuru pastaigu laukumu un telpas, neradot apdraudējumu.

[3.3] Ņemot vērā izolācijas prasības, katra kamera uz pastaigu tiek izvesta atsevišķi, līdz ar to pieteicējam tikai teorētiski ir iespēja uzzināt, kurš ieslodzītais veic pastaigu blakus laukumā. Hipotētiski pieļaujot, ka blakus laukumā atrodas inficēts ieslodzītais, esot atdalītam no pieteicēja ar sienu un svaigā gaisā, inficēties nav iespējams, jo tieši saules stari iznīcina tuberkulozes mikobaktēriju, savukārt vējš izvedina mikobaktērijas gaisā, samazinot to koncentrāciju. Visi pastaigu laukumi ir brīvi vedināmi, to atrašanās uz ēkas jumta nodrošina arī tiešo saules staru nonākšanu pastaigu laukumos. Tāpat saules un vēja iedarbībai ir pakļautas arī iespējamās bioloģiskās vielas, kas pieteicēja ieskatā var nokļūt uz viņa palodzes.

[3.4] Ambulatorā korpusa katrā stāvā ir paredzēts atsevišķs uzraugu postenis, bet atsevišķos gadījumos viens uzraugs var būt norīkots vienlaicīgi pildīt pienākumus abos posteņos. Tomēr, neveicot tiešu saskarsmi ar bacilāro slimnieku, inficēšanas risks ir atkarīgs no mikobaktēriju skaita gaisā un laika, kas pavadīts telpā. Tā kā Tuberkulozes nodaļa ir aprīkota ar UV lampām, iespēja, ka uzraugs uz ādas vai apģērba iznes mikobaktērijas, pat nerunājot par to daudzumu, ir niecīga vai pat neiespējama.

[3.5] Neviens normatīvais akts neparedz aizliegumu citas personas izvietot vienā ēkā ar tuberkulozes slimniekiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, savukārt Pārvaldes pārstāve pieteikumu neatzina.

[5] Tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 30. panta trešo daļu pieaicināja lietā Veselības inspekciju (turpmāk – Inspekcija) atzinuma sniegšanai. 2019. gada 11. novembra tiesas sēdē atzinumu sniedza Inspekcijas pārstāvji /pers. I/ un /pers. J/.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināms.

[7] Nav apstrīdams, ka ieslodzījumā esoša persona ir neaizsargāta, tā ir absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā.

Eiropas padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. pants uzliek valstij pozitīvu pienākumu nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai pasākuma izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni, un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004. gada 2. decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51. punktu)*.

Valstij ir jānodrošina, ka persona tiek ieslodzīta tādos apstākļos, kas ir savienojami ar cieņu pret viņa godu, ka veids un metode, kādā tiek īstenots piemērotais līdzeklis, nepakļauj viņu tādām ciešanām vai grūtībām, kas pārsniedz nenovēršamas ciešanas, kas ir raksturīgas ieslodzījumam, un ka, ņemot vērā praktiskās ieslodzījuma prasības, viņa veselība un labklājība ir adekvāti sargāta (piemēram, *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 3.marta sprieduma lietā „Ghavtadze v. Georgia", iesnieguma Nr. 23204/07, 76. punkts un tajā minētā judikatūra*).

Valsts pienākumi attiecībā pret personas veselību atšķiras atkarībā no tā, vai slimība, ar kuru persona ir saslimusi, ir transmisīva vai nav. Lipīgu slimību, piemēram, HIV, hepatīta vai tuberkulozes izplatībai būtu jābūt sabiedriskās veselība uzmanības lokā, īpaši cietuma vidē. Būtu vēlams, ka valsts nodrošinātu ieslodzītajām personām saprātīgā laikā pēc ievietošanas ieslodzījumā iespēju veikt nepieciešamās analīzes, lai noskaidrotu, vai viņas nav inficējušās ar šīm slimībām (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016. gada 5. janvāra sprieduma lietā „Catalin Eugen Micu v. Romania", iesnieguma Nr. 55104/13, 56. punkts un tajā minētā judikatūra*).

Satversmes 111. pantā ir noteikts valsts pienākums aizsargāt cilvēku kopuma jeb sabiedrības veselību. Tiesības uz veselību ietver daudz un dažādas komponentes. ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja atklājusi šo tiesību saturu plaši un detalizēti. Tiesības uz veselību ir gan tiesības uz savlaicīgu un atbilstošu veselības aprūpi, gan tiesības uz piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim, adekvātiem sanitārajiem apstākļiem un tiesības saņemt drošu pārtiku, tiesības uz uzturu un mājokli, veselībai drošiem darba un vides apstākļiem (sk. *Solvita Olsena. 111. panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 627. lpp.*)

Nav šaubu, ka valstij ir pienākums nodrošināt, lai arī ieslodzītā veselība ieslodzījuma vietā tiktu adekvāti aizsargāta un netiktu nekādā veidā apdraudēta. Līdz ar to izskatāmās lietas ietvaros tiesai jāpārbauda, vai pieteicēja ievietošana soda izpildei cietuma speciālajā nodaļā, kas atrodas vienā ēkā ar Tuberkulozes nodaļu, neapdraud pieteicēja veselību.

[8] Pieteicējs cietumā atrodas kopš 2018. gada 31. augusta, kad soda izciešanai slēgtā cietuma augstākajā režīma pakāpē tika ievietots slimnīcas Ambulatorā korpusa 1. stāvā speciālajā nodaļā (*lietas 48. lapa*).

Kā secināms no lietā esošās informācijas, Ambulatorā korpusa 2. stāvā atrodas Tuberkulozes nodaļa, savukārt uz jumta izvietoti slimnīcas un Ambulatorā korpusa pastaigu laukumi. Tuberkulozes nodaļas un speciālās nodaļas ieslodzītajiem ir atsevišķas koplietošanas telpas (gaiteņi, kāpnes, dušas telpas), kā arī tie pārvietojas pa atsevišķām kāpnēm. Laika periodā no 2018. gada augusta līdz 2019. gada martam Tuberkulozes nodaļā ar aktīvu

tuberkulozi ārstējās 22 pacienti, no tiem 16 bacilāri, kas no pārējiem tuberkulozes pacientiem tiek izolēti atsevišķās palātās. Tuberkulozes pacientiem ir atsevišķi pastaigu laukumi, no kuriem notekūdeņi nonāk attīrīšanas iekārtās un tikai pēc tam kopējā kanalizācijā. Speciālās nodaļas ieslodzītie pastaigā dodas pirms Tuberkulozes nodaļas pacientiem. Pastaigu laukumus saimnieciskajā apkalpē nodarbinātais apkopējs uzkopj katru dienu pēc pulksten 16.00. Tuberkulozes nodaļas palātu (kameru) uzkopšanu katru dienu rindas kārtībā veic paši ieslodzītie. Bacilāro pacientu palātās pacientu pastaigu laikā tiek ievietotas pārvietojamās baktericīdās lampas. Pirms jaunu pacientu ievietošanas palātas tiek dezinficētas. Koplietošanas telpas tiek uzkoptas katru dienu. Vienu reizi nedēļā pēc gultas veļas maiņas koplietošanas telpā tiek izsmidzināts dezinficējošs šķīdums. Koplietošanas telpu mitro uzkopšanu veic apkopējs. Tuberkulozes nodaļas gaitenis un kāpņu telpa ir aprīkota ar deviņām slēgta tipa baktericīdām lampām, tās darbojas 24 stundas diennaktī. Tuberkulozes nodaļai ir atsevišķa ventilācijas sistēma, kā arī verami logi. 2. stāvā atverot logus, slēgtajā nodaļā ar tuberkulozi inficēties nav iespējams. Vienīgās koplietošanas telpas abu stāvu ieslodzītajiem ir ēkas ieeja, kas ir aprīkota ar UV lampu, kā arī pastaigu laukumos esošais gaitenis, kas atrodas uz ēkas jumta svaigā gaisā. Nav pieļaujams, ka gaitenī vienlaikus varētu atrasties abu nodaļu ieslodzītie. Vienlaikus vienā pastaigu laukumā var tikt izvietoti ieslodzītie, kuri izvietoti vienā kamerā. Pieteicējs regulāri nezināmu iemeslu dēļ atsakās no ikdienas pastaigas. Tuberkulozes nodaļai paredzētā gultas veļa ir marķēta un tiek nodota ķīmiskajā tīrītavā atsevišķos slēgtos maisos. Tuberkulozes nodaļas gultasveļa mazgāšanai tiek nodota ceturtdienās, bet pārējo nodaļu gultasveļa pirmdienās. Slimnīcā izvietoto ieslodzīto virsdrēbju mazgāšanu veic slimnīcā speciāli aprīkotā veļas mazgāšanas telpā, Tuberkulozes nodaļas slimnieku virsdrēbes mazgājot atsevišķi katra mēneša pēdējā nedēļā. Ir nodrošinātas divas atsevišķas veļas mašīnas. Pēc katras ieslodzīto virsdrēbju mazgāšanas tiek veikta veļas mazgāšanas telpas dezinfekcija ar pārvietojamo ultravioleto lampu (*lietas 49.-63., 98.-100. lapa*).

Četros pastaigu laukumos (Nr. 7, Nr. 8, Nr. 9 un Nr. 10) ir izbūvēta speciāla lietus notekūdeņu drenāža, pa kuru notekūdeņi nonāk nevis uz zemes, bet gan tiek savākti kolektorā, no kura tālāk tiek novadīti uz attīrīšanas iekārtām. Kanalizācijas un notekūdeņu shēmā ēkai Nr. 4 ar oranžu krāsu ir atzīmēta vieta, kur lietus ūdeņi no pastaigu laukumiem pa slēgtu drenāžu nonāk kolektorā. Tuberkulozes nodaļas pacienti izmanto tikai trīs pastaigu laukumus (Nr. 7, Nr. 8 un Nr. 10), jo pastaigu laukums Nr. 9 ir sporta laukums, kuru slimnīcas pacienti neizmanto. Attīrīšanas iekārtas sastāv no sūkņu mājas un rezervuāriem. Sūkņu mājā ir uzstādīts UV lampu bloks, kas attīra notekūdeņus. No 2018. gada 2. oktobra līdz 2. novembrim tika veikti Ambulatorā korpusa kāpņu telpas, kas paredzēta speciālās nodaļas ieslodzīto pārvietošanai, remonts. Līdz ar to uz pastaigām speciālā nodaļa tika vesta pa kāpnēm, kuras aprīkotas ar slēgtā tipa baktericīdajām lampām (darbojas 24 stundas diennaktī). Ambulatorā korpusa 1. stāva gaiteņa remonts līdz speciālās nodaļas durvīm tika uzsākts 5. novembrī, bet otro kāpņu telpu remonts saskaņā ar grafiku bija jāuzsāk no 13. novembra. Darbus uzsāka pakāpeniski, vispirms remontējot ārstu kabinetus un sanitāro mezglu, pēc tam sāka kāpņu remontu, lai pēc iespējas īsāku laika posmu Tuberkulozes nodaļas pacientu kustība būtu jānodrošina pa kāpnēm, kuru dezinficēšanai izmantoja pārvietojamās baktericīdās lampas. Lai varētu pilnībā pabeigt remontdarbus, 26. novembrī speciālo nodaļu uz laiku pārvietoja uz vienu Atkarīgo centra nodaļu (*lietas 64., 65.-67. lapa*).

[9] Atbilstoši Pārvaldes sniegtajai informācijai Tuberkulozes pacientiem un speciālās nodaļas ieslodzītajiem ir atsevišķi pastaigu laukumi un tie katru dienu tiek uzkopti. Pieteicējs norādījis, ka šāda informācija neatbilst reālajai situācijai.

Pārbaudot situāciju saistībā ar pastaigu laukumiem, tiesa konstatē un secina turpmāk norādīto.

[9.1] 2019. gada 18. oktobra vēstulē Nr. 12.3-4800 „Par informācijas sniegšanu" cietums norādījis, ka līdz 2018. gada novembrim pastaigu organizēšana atsevišķi netika reglamentēta, taču speciālajā un slēgtajā nodaļā izvietotie ieslodzītie pēc iespējas tika izvesti uz pastaigu lakumiem, kuri aprīkoti ar sporta inventāru. Tolaik bija pieļaujams, ka pastaigu laukumus, kuri aprīkoti ar sporta inventāru, apmeklē arī slimnīcas pacienti ar ārsta atļauju. Savukārt kopš 2019. gada 1. augusta speciālās nodaļas un slēgtās nodaļas ieslodzītajiem pastaigas tiek piedāvātas tikai 1. – 4. pastaigu laukumā, kuros netiek vesti slimnīcas pacienti, tādējādi novēršot jebkādu iespējamo risku, ka pat dažādos laikos vienā pastaigu laukumā var atrasties dažādu kategoriju ieslodzītie (*lietas 178.-179. lapa*).

Līdz ar to jāsecina, ka nevar izslēgt pieteicēja norādīto, ka agrāk varēja būt situācija, ka pieteicējs pastaigājies tajā pašā pastaigu laukumā, kurā pirms tam staigājis Tuberkulozes nodaļas ieslodzītais. Par to, ka līdz 2019. gada augustam šāda situācija varēja izveidoties, liecina arī izbraukuma tiesas sēdes protokolā lietā Nr. A420216619 norādītais, ka varbūt sākuma periodā varēja pārklāties (*lietas 198. lapas otra puse*). Tā kā lietā Nr. A420216619 tika vērtēti tie paši apstākļi, kas šajā lietā, tad lietā Nr. A420216619 izbraukuma tiesas sēdē konstatētais uz vietas Ambulatorajā nodaļā izmantojams arī šajā lietā.

Arī Inspekcijas pārstāve, sniedzot atzinumu, norādīja, ka pastaigu laukumu pārklāšanās bija 2018. gada beigās, šobrīd pārklājas tikai koplietošanas koridors.

[9.2] Tiesa ir iepazinusies arī ar video materiālu par pastaigu laukumu uzkopšanu 2019. gada 17., 25, un 30. septembrī (*disks, lietas 164. lapa*). Video redzams kopējais koridors, no kura ieslodzītie nokļūst pastaigu laukumos, koridorā no viena gala pa vienam tiek atvērti pastaigu laukumi, kuros ieiet persona ar birsti un liekšķeri, pastaigu laukumā pavadot no dažām līdz vairākām sekundēm, uzturēšanās laiks pastaigu laukumā gandrīz nekad nesasniedz pat minūti. Video apliecina to, ka pastaigu laukumu uzkopšana praktiski nenotiek.

Tiesa ņem vērā arī izbraukuma tiesas sēdes protokolā lietā Nr. A420216619 Inspekcijas pārstāves norādīto, ka koplietošanas koridors, kas ved uz pastaigu laukumiem, ir labi vēdināms, kas samazina inficēšanās risku, ko Inspekcijas pārstāve norādīja arī šajā lietā, sniedzot atzinumu. Tai pat laikā Inspekcijas pārstāve arī norādīja, ja bacilis ir atstāts uz virsmas un piekaltis, tas tur var palikt ļoti ilgi. Turklāt, kā secināms no izbraukuma tiesas sēdes protokola lietā Nr. A420216619, pastaigu laukumi netiek dezinficēti, Inspekcijas pārstāve uzsvērusi, ka nav nodrošinātas virsmas, kuras var viegli apstrādāt un dezinficēt.

Tiesas sēdē, sniedzot atzinumu, Inspekcijas pārstāve uzsvēra, ka sausā uzkopšana nav pieļaujama, tai pat laikā norādot, ka pārējās vietās visi higiēnas apstākļi ir nodrošināti.

[9.3] Nokļūšana uz pastaigu laukumiem Tuberkulozes nodaļas ieslodzītajiem notiek pa atsevišķām kāpnēm, izņemot periodu remonta laikā, kad pārvietošanās notika pa vienām un tām pašām kāpnēm.

Tiesa neapšauba higiēnas pasākumu ievērošanu, tai skaitā speciālo lampu lietošanu, tomēr piekrīt Inspekcijas norādītajam, ka, lai arī riski tiek samazināti, pastāv cilvēciskais faktors, proti, iespēja kļūdīties vai kaut ko neizdarīt, kā nepieciešams.

[10] 2019. gada 29. jūlija izziņā slimnīcas virsārsts un ārsts pneimonologs norādījuši, ka ar tuberkulozi inficētas krēpas un siekalas var pārveidoties par putekļinfekciju, kas, ja to ietekmē saule un vējš, nav bīstama. Slēgtās telpās savlaicīga mitrā grīdu uzkopšana ar dezlīdzekļiem, ventilācija un UV lampu izmantošana iznīcina tuberkulozes mikrobaktērijas (*lietas 68. lapa*). Savukārt 2019. gada 20. augusta izziņā ārsts papildus norādījis, ka Tuberkulozes nodaļas koridoros esošās UV lampas iznīcina mikrobaktērijas gan gaisā, gan uz priekšmetiem, tajā skaitā darbinieku drēbēm, līdz ar to tās nav iespējams pārnest uz speciālo nodaļu. Turklāt speciālās nodaļas koridorā visu diennakti darbojas slēgtā tipa baktericīdās lampas (*lietas 97. lapa*).

Tai pat laikā tiesa ņem vērā Inspekcijas norādīto, ka infekciju var pārnest arī ar rokām, neievērojot pietiekamu higiēnu, kas atkal ir faktors, kuru pilnībā izkontrolēt nav iespējams.

[11] Pārbaudi cietumā veikusi arī Inspekcija, pamatojoties uz Latvijas Republikas Tiesībsarga lūgumu, jo Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja

darbinieki, apmeklējot cietumu, bija uzklausījuši ieslodzīto bažas par inficēšanās risku.

Inspekcija sniedza atbildi, ka pirmā stāva ieslodzītajiem pastāv potenciāls risks inficēties, līdz ar to slimnīcas vadībai uzdots rast risinājumu pirmā stāva nodaļas no ēkas pārvietot, par to informējot Inspekciju līdz 2019. gada 22. jūlijam (*lietas 125. lapa*).

Arī tiesa lūdza Inspekciju iesniegt tiesai informāciju par pārbaudēs cietumā konstatēto. No saņemtās informācijas konstatējams, ka Inspekcijas amatpersonas 2019. gada 23. aprīlī veica pārbaudi cietumā, kā rezultātā secināja, ka cietuma speciālās nodaļas ieslodzīto vidū ir ieslodzītie ar smagām hroniskām saslimšanām un imūndeficīta saslimšanām, savukārt Tuberkulozes nodaļā pacientu vidū ir pacienti ar plaušu tuberkulozes atklāto formu, kā arī multirezistento formu, līdz ar to, ņemot vērā piesardzības pasākumu veikšanu, tomēr pirmā stāva ieslodzītajiem pastāv potenciāls risks inficēties. Tādējādi līdz 2019. gada 22. jūlijam uzdots rast iespēju pārvietot pirmā stāva nodaļas ārpus ēkas (*lietas 119.-121. lapa*).

Savukārt, saņemot Pārvaldes 2019. gada 23. maija vēstuli ar lūgumu atcelt minēto priekšlikumu (*lietas 126.-130. lapa*), Inspekcija izvērtēja vēstulē sniegto informāciju ar pierādījumiem par atbilstošu Ambulatorā korpusa iekārtošanu, uzturēšanu un pretepidēmiskā režīma nodrošināšanu, līdz ar to 2019. gada 26. jūnijā informēja Pārvaldi, ka piekrīt minēto priekšlikumu atcelt, vienlaikus piesardzības nolūkā uzdodot: 1) līdz 2019. gada 23. jūlijam informēt Inspekciju par speciālās nodaļas ieslodzītā ar hronisku saslimšanu un HIV infekciju pārvietošanu uz citu ieslodzījuma vietu; 2) turpmāk pirms ieslodzīto ievietošanas speciālajā nodaļā izvērtēt viņu veselības stāvokli, hroniskās saslimšanas un imūndeficīta esību; 3) nodrošināt regulāru higiēniskā un pretepidēmiskā režīma prasību ievērošanu, uzraudzību un kontroli (*lietas 131. lapa*).

Tiesas sēdē, sniedzot atzinumu, Inspekcija norādīja, ka 2019. gada 23. aprīlī tā secināja, ka higiēnas prasības ir nodrošinātas, tomēr, ņemot vērā tuberkulozes epidemioloģiju un cilvēcisko faktoru gan no ieslodzīto, gan darbinieku puses, uzskatīja, ka risks inficēties ir tiem, kuriem ir novājināta imunitāte un hroniskas slimības. Inspekcija uzsvēra, ka cilvēkiem ar pazeminātu imunitāti, ilgstoši uzturoties pat ļoti labi nodrošinātos higiēnas apstākļos, pastāv risks.

Tiesas sēdē uz tiesas jautājumu, vai, lejot kafijas biezumus no 2. stāva uz pieteicēja kameras palodzes, kā to stāsta pieteicējs, uz palodzes var palikt infekcija, Inspekcijas pārstāve norādīja, ka ļoti liels risks ir slēgtās un nevēdinātās telpās. Ja telpas regulāri tiek vēdinātas, tad risks ir mazs, bet Inspekcija negarantē novājināto cilvēku neinficēšanos arī tādos apstākļos.

Šajā aspektā jāņem vērā, ka jebkuram cilvēkam var būt vājāka vai stiprāka imunitāte, kas atkarīgs no daudziem faktoriem. Tiesa apšauba, ka būtu iespējams, pārbaudot pieteicēja veselības stāvokli, viennozīmīgi apgalvot, ka viņa imunitāte ir tāda, kas liedz saslimt ar tuberkulozi. Arī Inspekcijas pārstāve norādīja, ka nav obligāti jābūt imūndeficītam, arī hroniskās saslimšanas ļoti pavājina imunitāti.

Pieteicējs tiesas sēdē jautāja Inspekcijas pārstāvjiem, vai viņam risks inficēties ar tuberkulozi ir līdzvērtīgs tam riskam, kāds ir brīvībā, uz ko Inspekcijas pārstāvis atbildēja, ka ir pieļaujams, ka pieteicējam imūnsistēma ir švakāka, tāpēc pieteicējam risks ir lielāks, jo ar tuberkulozi slimie cilvēki atrodas netālu.

Nav izslēgts, ka jebkura persona ārpus ieslodzījuma vietas var sastapties ar tuberkulozes slimnieku, piemēram, sabiedriskajā transportā, taču jāņem vērā, ka tā visticamāk tad ir nejauša satikšanās uz īsu brīdi, savukārt pieteicējs ilgstoši uzturas netālu no tuberkulozes slimniekiem, kas tiesas ieskatā loģiski šo inficēšanās risku palielina.

Tiesas ieskatā Inspekcijas sniegtajam atzinumam lietā ir piešķirama būtiska nozīme, jo Inspekcijas darbības mērķis saskaņā ar Ministru kabineta 2019. gada 9. jūlija noteikumu Nr. 309 „Veselības inspekcijas nolikums" 2. punktu ir īstenot valsts pārvaldes funkcijas veselības nozares uzraudzībā un kontrolē, lai nodrošinātu minēto jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu un izpildi kvalitatīvai un kvalificētai veselības aprūpei, kā arī drošai un veselīgai dzīves videi. Tāpat atbilstoši minētā normatīvā akta 4.7. apakšpunktam viens no Inspekcijas uzdevumiem ir kontrolēt normatīvajos aktos noteikto infekcijas slimību profilakses un pretepidēmijas pasākumu izpildi, kā arī higiēnas prasību ievērošanu paaugstināta riska subjektos.

Turklāt Inspekcija konkrētos apstākļus cietumā ir vērtējusi arī uz vietas.

[12] Tiesa neapšauba, ka pastaigu laukumos notekūdeņi tiek atsevišķi savākti un nonāk attīrīšanas iekārtās, tāpat tiesa neapšauba, ka 1. un 2. stāvam ir atsevišķas ventilācijas sistēmas, kā arī to, ka veļas un drēbju mazgāšana notiek dalīti, kas konstatēts arī izbraukuma tiesas sēdes protokolā lietā Nr. A420216619 un ko nav apšaubījusi Inspekcija, taču tiesa, kopsakarā vērtējot pieteicēja norādītos apstākļus, Pārvaldes skaidrojumus un Inspekcijas sniegto atzinumu tiesas sēdē, nevar izdarīt secinājumu, ka vispār nepastāv risks inficēties, lai atzītu, ka pieteicēja ievietošana soda izpildei cietuma speciālajā nodaļā, kas atrodas vienā ēkā ar Tuberkulozes nodaļu, neapdraud pieteicēja veselību.

Tiesa neapšauba, ka cietums maksimāli cenšas ievērot visas prasības, lai nepieļautu inficēšanās risku, taču tiesa ņem vērā arī to, ka pieteicējam nav izvēles iespējas uzturēties vai neuzturēties vienā ēkā ar tuberkulozes slimniekiem, turklāt pieteicējam nav pieejama informācija, kurā brīdī, piemēram, virs viņa atrodas persona ar atklātas vai slēgtas formas tuberkulozi. Tas vien, ka pieteicējam ir jāsatraucas, ka varētu pastāvēt risks inficēties, tiesas ieskatā nav pieļaujams un ir jāatrod risinājums, lai pieteicējam nebūtu jāuzturas ēkā, kas primāri ir paredzēta ieslodzītajiem, kas slimo ar tuberkulozi.

[13] Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka pieteicēja ievietošana soda izpildei cietuma speciālajā nodaļā, kura atrodas vienā ēkā ar slimnīcas Tuberkulozes nodaļu, ir atzīstama par prettiesisku.

Pieteicējs pieteikumu ir formulējis, prasot atzīt faktisko rīcību par prettiesisku, par ko arī ir ierosināta lieta, taču tiesa ņem vērā, ka situācijā, ja tiesa faktisko rīcību atzīst par prettiesisku un tā šobrīd turpinās, nebūtu saprātīgi atļaut to turpināt, līdz ar to tiesai ir arī jāaizliedz turpināt veikt šo prettiesisko faktisko rīcību. Tiesai nav šaubu, ka tieši tāda ir pieteicēja vēlme, proti, neturpināt atrasties vienā ēkā ar slimnīcas Tuberkulozes nodaļu.

[14] Pieteicējs ir prasījis arī nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92. pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, kā arī kārtību šo zaudējumu atlīdzināšanai noteic Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Nemantiskais kaitējums Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē atbilstoši tā 8. panta 1. punktā noteiktajam ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11. panta otro un trešo daļu faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzinājuma apmēru. Ja ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību privātpersonai ir nodarīts būtisks tiesību aizskārums, nemantiskā kaitējuma esība ir uzskatāma par pierādītu.

Līdz ar to ir izvērtējams, vai pieteicēja tiesības ar prettiesisko cietuma administrācijas rīcību ir būtiski aizskartas. Kā atzinis Senāts, tad ne jebkurš par prettiesisku atzīts administratīvais akts vai faktiskā rīcība rada atlīdzināmu morālo kaitējumu, tiesai ir jāvērtē tiesību un ar likumu aizsargāto interešu

nozīmīgums un konkrētā aizskāruma smagums (*Senāta 2013. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. SKA-230/2013 10. punkts*).

Konkrētajā gadījumā tiesa par prettiesisku atzina faktisko rīcību, proti, pieteicēja ievietošana soda izpildei cietuma speciālajā nodaļā, kura atrodas vienā ēkā ar slimnīcas Tuberkulozes nodaļu.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14. pantu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās. Savukārt nemantiskā kaitējuma atlīdzību naudas izteiksmē nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

Tiesa ņem vērā, ka pieteicēja ievietošana konkrētajos apstākļos nav bijusi ar mērķi apzināti kaitēt pieteicējam. Ne cietums, ne Pārvalde nav saskatījusi reālu apdraudējumu pieteicējam, jo cietums ir centies ievērot nepieciešamās higiēnas prasības, turklāt arī tiesa nekonstatēja tiešu, nepārprotamu apdraudējumu pieteicēja veselībai, bet secināja, ka pilnībā nevar novērst visus riskus, līdz ar to tiesas ieskatā konkrētajā gadījumā kaitējuma atlīdzinājumu iespējams panākt ar stāvokļa atjaunošanu, proti, pārvietojot pieteicēju uz citu ieslodzījuma vietu, kur viņam nav jāturpina uzturēties kopā ar tuberkulozes slimniekiem.

Tiesa neapšauba, ka pieteicējam nav bijis patīkami uzturēties esošajos apstākļos, tomēr reāls kaitējums pieteicēja veselībai nav konstatējams, līdz ar to tiesa nesaskata pamatu lemt par atlīdzinājumu naudas izteiksmē. Tiesa uzskata, ka pieteicējam konkrētajā gadījumā pietiekams gandarījums būs tas, ka prettiesiskā faktiskā rīcība tiks pārtraukta.

[15] Ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmajai daļai piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicējs samaksājis valsts nodevu 15 *euro* par pieteikuma par lietas ierosināšanu tiesā iesniegšanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 14. punktu pēc tam, kad stājies spēkā tiesas vai tiesneša nolēmums, kurā ir paredzēta valsts nodevas atlīdzināšana, pieteicējs iesniedz iestādē, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē, iesniegumu par valsts nodevas atlīdzināšanu. Iesniegumā norāda šo noteikumu 9. punktā minēto informāciju. Saskaņā ar minēto noteikumu 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesniegumu saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Līdz ar to samaksātā valsts nodeva 15 *euro* apmērā piespriežama no Latvijas Republikas un tā jāatlīdzina no Pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.-251., 255. panta otro un trešo daļu un 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. C/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Olaines cietuma administrācijas rīcību, ievietojot /pers. C/ soda izpildei Olaines cietuma speciālajā nodaļā, kura atrodas vienā ēkā ar Latvijas Cietumu slimnīcas Tuberkulozes nodaļu, un **uzdot Ieslodzījuma vietu pārvaldei pārtraukt šo rīcību**.

Noraidīt pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. C/ samaksāto valsts nodevu 15 *euro*, kas atlīdzināma no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2019. gada 29. novembrī.

Tiesnese K.Brokane